

ΑΝΩΤΑΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΚΥΠΡΟΥ

(Άρθρο 23(3)(β)(i) του Ν. 33/64 – Μεταβατικές Διατάξεις).

ΕΦΕΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

ΑΡ. 77/16 ΚΑΙ 79/16

31 Ιανουαρίου, 2024.

[ΛΙΑΤΣΟΣ, Π., ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, ΨΑΡΑ-ΜΙΛΤΙΑΔΟΥ, ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ,
ΣΑΝΤΗΣ, ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΝΗ, ΚΑΡΑΚΑΝΝΑ, ΓΕΩΡΓΙΟΥ, ΚΑΛΛΙΓΕΡΟΥ,
Δ/στές]

Ε.Δ.Δ. 77/16

ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ ΜΙΧΑΗΛ,

Εφεσείων

ΚΑΙ

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΜΕΣΩ
ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ,

Εφεσίβλητη.

Ε.Δ.Δ. 79/16

ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΜΑΡΤΙΔΟΥ - ΦΟΡΣΙΕΡ,

Εφεσείουσα

ΚΑΙ

1. ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΠΙΛΛΑ,
2. ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ ΜΙΧΑΗΛ,
3. ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΔΟΥ – ΣΟΛΩΜΗ,
4. ΔΡ ΕΛΕΝΗ ΜΕΛΗ,

Εφεσίβλητοι,

ΚΑΙ

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΜΕΣΩ
ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ,

Καθ' ης η αίτηση.

Α.Σ. Αγγελίδης, Σ.Α. Αγγελίδης και Κ. Παναγιώτου (κα), για Α.Σ. Αγγελίδης ΔΕΠΕ, για τον Εφεσείοντα στην έφεση αρ. 77/16 και Εφεσίβλητο αρ. 2, στην έφεση αρ. 79/16.

Δ. Καϊλής, για την Εφεσείουσα στην έφεση αρ. 79/16.

Α. Κωνσταντίνου, για τους Εφεσίβλητους 1 και 3 στην έφεση αρ. 79/16.

Μ. Κοτσώνη (κα), Δικηγόρος της Δημοκρατίας, εκ μέρους του Γενικού Εισαγγελέα, για την Εφεσίβλητη στην έφεση αρ. 77/16 και Καθ' ης η αίτηση στην έφεση αρ. 79/16.

Δ. Νικολετόπουλος, για την Εφεσίβλητη αρ. 4 στην έφεση αρ. 79/16.

Δ. Καϊλής, για το Ενδιαφερόμενο Μέρος στην έφεση αρ. 77/16.

Η απόφαση του Δικαστηρίου είναι ομόφωνη
και θα δοθεί από τον **Λιάτσο, Π.**

Α Π Ο Φ Α Σ Η

ΛΙΑΤΣΟΣ, Π.: Οι ενώπιόν μας εφέσεις αφορούν στην αμφισβήτηση απόφασης του Διοικητικού Δικαστηρίου, ημερομηνίας 23.8.2016, σε αριθμό συνεκδικαζομένων προσφυγών, μέσω των οποίων προσβλήθηκε ο διορισμός του Ενδιαφερομένου Μέρους στη θέση του Διευθυντή Ανώτερης και Ανώτατης Εκπαίδευσης του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού.

Κατ' ακολουθίαν των Μεταβατικών Διατάξεων του **'Αρθρου 23(3)(β)(i) του περί Απονομής της Δικαιοσύνης (Ποικίλαι Διατάξεις) Νόμου του 1964, Ν. 33/64, ως τροποποιήθηκε από το Νόμο 145(Ι)/2022 (ο Νόμος)**, οι υπό συζήτηση εφέσεις τέθηκαν προς εκδίκαση, ενώπιον του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου, υπό τριμελή σύνθεση. Κατά την ακρόαση, στις 26.10.2023, ηγέρθηκε από τον ευπαιδευτο συνήγορο κ. Α.Σ. Αγγελίδη, προδικαστικά, ο

ισχυρισμός ότι η προβλεπόμενη από την ως άνω μεταβατική διάταξη δικαιοδοσία του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου να εκδικάζει εφέσεις του Διοικητικού Δικαστηρίου, που καταχωρήθηκαν πριν από την 31.12.2018, συνιστά άνιση μεταχείριση. Εδράζεται αυτή η προσέγγιση στη θέση ότι έχουν δημιουργηθεί διαφορετικά δικαιώματα, δεδομένου ότι, ως προς αυτή την κατηγορία των υποθέσεων, δεν προβλέπεται δυνατότητα τριτοβάθμιας κρίσης, σε αντίθεση με τις εφέσεις που καταχωρήθηκαν μετά την πιο πάνω ημερομηνία. Προβάλλεται περαιτέρω ότι καταστρατηγείται η αρχή της διάκρισης των εξουσιών, στη βάση ότι καλείται το Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο να εκτελεί καθήκοντα Εφετείου κατά παράβαση της αρμοδιότητας και του λόγου εγκαθίδρυσής του. Προωθήθηκε επίσης η εισήγηση εκ μέρους του ευπαίδευτου συνήγορου ότι, αναρμοδίως ορίστηκαν οι εφέσεις ενώπιον του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου, αφού, όταν, αρχικά, στάληκε η σχετική ειδοποίηση ορισμού τους, η λειτουργία του Δικαστηρίου δεν είχε τεθεί ακόμα σε ισχύ.

Με δεδομένη τη σοβαρότητα των εγειρόμενων ζητημάτων και τις ευρύτερες επιπτώσεις που αυτά ενέχουν, επιπτώσεις άμεσα

συναρτημένες με την δικαιοδοσία του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου, αλλά και με την εκδίκαση των υποθέσεων δευτεροβάθμιας αναθεωρητικής δικαιοδοσίας οι οποίες καταχωρίστηκαν πριν από την 31.12.2018, δόθηκαν προς όλους τους ενδιαφερόμενους οδηγίες για καταχώριση γραπτών αγορεύσεων και αποφασίστηκε η εκδίκαση των υπό αναφορά ζητημάτων από την Πλήρη Ολομέλεια του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου.

Είχαμε την ευκαιρία να εξετάσουμε τις ενώπιόν μας αγορεύσεις και με ιδιαίτερη προσοχή ακούσαμε, κατά την ακρόαση, τόσο την ανάπτυξη των επιχειρημάτων του κ. Αγγελίδη, όσο και τις, περί του αντιθέτου, απόψεις των άλλων μερών.

Στο επίκεντρο βρίσκεται η προαναφερθείσα μεταβατική διάταξη του **Άρθρου 23(3)(β)(ι) του Νόμου**. Παραθέτουμε το σύνολο του

Άρθρου 23(3):

«(3) (α) Οι καταχωρισθείσες στο Δικαστήριο υποθέσεις δευτεροβάθμιας αναθεωρητικής δικαιοδοσίας οι οποίες εκκρεμούσαν ενώπιόν του πριν από την προβλεπόμενη από τις διατάξεις του εδαφίου (2) του άρθρου 22 ημερομηνία παραπέμπονται κατά την εν λόγω ημερομηνία προς εκδίκαση στο

υπό του περί Απονομής της Δικαιοσύνης (Ποικίλαι Διατάξεις) (Τροποποιητικού) Νόμου του 2022, καθιδρυθέν Εφετείο.

(β) Ανεξαρτήτως των διατάξεων της παραγράφου (α), οι καταχωρισθείσες στο Δικαστήριο υποθέσεις δευτεροβάθμιας αναθεωρητικής δικαιοδοσίας οι οποίες εκκρεμούσαν ενώπιόν του πριν από την προβλεπόμενη από τις διατάξεις του εδαφίου (2) του άρθρου 22 ημερομηνία εκδικάζονται από το Δικαστήριο ή, από την 1η Ιανουαρίου 2023 από το Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο υπό την προϋπόθεση ότι-

- (i) καταχωρίσθηκαν στο Δικαστήριο πριν από την 31η Δεκεμβρίου 2018·
- (ii) οι αποφάσεις επί των εν λόγω υποθέσεων είχαν επιφυλαχθεί κατά την αναφερόμενη στο εδάφιο (2) του άρθρου 22 ημερομηνία· ή
- (iii) οι εν λόγω υποθέσεις αφορούν σε απόφαση, η οποία εκδόθηκε από Δικαστή του Δικαστηρίου, κατά την ενάσκηση της υπό του Άρθρου 146 του Συντάγματος προβλεπομένης πρωτοβάθμιας δικαιοδοσίας, την οποία το Δικαστήριο διατηρούσε και ασκούσε έως την 1η Ιανουαρίου 2016:

Νοείται ότι, οι παραμένουσες στο Δικαστήριο προς εκδίκαση υποθέσεις ή, κατά περίπτωση, στο Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο, εκδικάζονται υπό την ίδια σύνθεση Δικαστών ενώπιον των οποίων αυτές είχαν αρχίσει και στην περίπτωση κατά την οποία στην οικεία σύνθεση περιλαμβάνεται Δικαστής του Ανωτάτου Δικαστηρίου, εκτός εάν Δικαστής της εν λόγω σύνθεσης επιβάλλεται να αντικατασταθεί λόγω χηρείας της θέσης του, κατά την έννοια του εδαφίου (2) του άρθρου 4 του βασικού νόμου:

Νοείται περαιτέρω ότι, άνευ επηρεασμού των διατάξεων του άρθρου 11 του βασικού νόμου και υπό την επιφύλαξη παντός Διαδικαστικού Κανονισμού, οι εν λόγω υποθέσεις εκδικάζονται από τρεις (3) τουλάχιστον Δικαστές.»

Το παράπονο ότι οι εφέσεις ορίστηκαν χωρίς αρμοδιότητα ενώπιον του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου, εδράζεται στο γεγονός ότι όταν οι ενδιαφερόμενες πλευρές ειδοποιήθηκαν, για πρώτη φορά, από το Πρωτοκολλητήριο, στις 4.5.2023, για τον ορισμό των εφέσεων για ακρόαση, την 13.7.2023, ενώπιον τριμελούς σύνθεσης του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου, το Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο δεν «ήταν νομοθετικά υπαρκτό», αφού η λειτουργία του, στη βάση του **Άρθρου 3(8)(α) του Νόμου**, θα άρχιζε την 1.7.2023. Συνεπώς, κατά την εισήγηση του κ. Αγγελίδη, δεν μπορούσε πριν από την 1.7.2023 να οριστεί έφεση ενώπιον Δικαστών του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου ή τμήματος αυτού.

Με όλο το σεβασμό, η ως άνω προσέγγιση στερείται θεμελίωσης. Ο τροποποιητικός νόμος **145(1)/2022**, ο οποίος καλύπτει και τη λειτουργία του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου, δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας την 5.8.2022. Προέβλεπε για τη λειτουργία του πιο πάνω Δικαστηρίου από 1.1.2023. Στη συνέχεια, μέσω του τροποποιητικού νόμου

223(1)/2022, ο οποίος δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας την 16.12.2022, η ως άνω ημερομηνία αντικαταστάθηκε με την ημερομηνία 1.7.2023, προκειμένου να παρασχεθεί περαιτέρω χρόνος, ούτως ώστε να καταστεί δυνατή η ομαλότερη μετάβαση στο νέο δικαστικό σύστημα. Με δεδομένα τα πιο πάνω και με γνωστή πλέον τη σύνθεση του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου, έλαβαν χώραν οι απαραίτητες ενέργειες προς προγραμματισμό των ενώπιόν του υποθέσεων, αμέσως μετά την έναρξη λειτουργίας του. Είναι μέσα σε αυτά τα πλαίσια, που το Πρωτοκολλητήριο, απέστειλε τις σχετικές ειδοποιήσεις προς ορισμό των αναθεωρητικών εφέσεων που εκκρεμούσαν ενώπιον τριμελών συνθέσεων, ως προνοείται από τη δεύτερη επιφύλαξη της προαναφερθείσας μεταβατικής διάταξης **23(3)(β)**. Πέραν όμως τούτου, θα πρέπει να σημειωθεί ότι, ούτως ή άλλως, μετά τον πρώτο ορισμό των υπό συζήτηση εφέσεων για ακρόαση ενώπιον σύνθεσης του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου, τις 13.7.2023, ακολούθησε αναβολή λόγω αιτήματος της πλευράς του κ. Αγγελίδη και επανορισμός νέας ημερομηνίας, ενώπιον της ίδιας πάντα σύνθεσης, στις 5.9.2023 και, μετά από νέα αναβολή, ορίστηκε ξανά για ακρόαση, ενώπιον της ίδιας σύνθεσης, την 26.10.2023. Ήταν,

στο σύνολό τους, διαδικασίες που έλαβαν χώραν μετά την 1.7.2023 και στη βάση οδηγιών σύνθεσης του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου.

Έκθετη προς απόρριψη είναι, με όλο το σεβασμό και η προσέγγιση περί παραβίασης της αρχής της διάκρισης των εξουσιών, όπως αυτή αποτυπώνεται στη σύγχρονη συνταγματική τάξη. Η Βουλή των Αντιπροσώπων, ασκώντας τις εκ του Συντάγματος εξουσίες της, προχώρησε στη ψήφιση του επίδικου νόμου, χωρίς να παρατηρείται παρέμβαση στο δικαστικό έργο. Κρίνοντας επιβεβλημένη την λειτουργία Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου, αλλά και την καθίδρυση Εφετείου, ως δευτεροβάθμιου δικαιοδοτικού οργάνου, κατένειμε τη δικαιοδοσία εκάστου. Προέβλεψε, περαιτέρω, τη θέσπιση μεταβατικών διατάξεων προς εύρυθμη λειτουργία του όλου δικαστικού συστήματος και ταχύτερη διεκπεραίωση του δικαστικού έργου, μέσω της εξάλειψης των καθυστερημένων υποθέσεων, εν προκειμένω των αναθεωρητικών εφέσεων. Στα πλαίσια αυτά, η δικαιοδοσία του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου επεκτάθηκε, καλύπτοντας και την εκδίκαση υποθέσεων δευτεροβάθμιας αναθεωρητικής δικαιοδοσίας, οι οποίες καταχωρίστηκαν πριν από

την 31.12.2018. Η διευρυμένη, για μεταβατική περίοδο, αυτή δικαιοδοσία, δεν συνιστά παρέμβαση της νομοθετικής στη δικαστική εξουσία, αλλά ούτε και υποδηλώνει «υποβάθμιση» του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου. Άλλωστε, ταυτόσημη δικαιοδοσία παρέχεται από το Νόμο, **Άρθρο 9(2)(β)** και στην περίπτωση παραπεμφθείσας υπό του Εφετείου έφεσης κατά αποφάσεως Διοικητικού Δικαστηρίου, νοουμένου ότι το Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο κρίνει ότι δικαιολογείται τοιαύτη παραπομπή.

Κύριο επιχείρημα του κ. Αγγελίδη συνιστά η εισήγησή του ότι παρατηρείται παραβίαση των δικαιωμάτων των προσώπων που εκπροσωπεί, εισηγούμενος άνιση μεταχείρισή τους σε σχέση με τα πρόσωπα οι εφέσεις των οποίων καταχωρήθηκαν μετά την 31.12.2018. Τούτο διότι, κατά την εξεταζόμενη θέση, στερούνται του δικαιώματος προσφυγής σε τρίτο βαθμό δικαιοδοσίας, σε αντίθεση με όσες αναθεωρητικές εφέσεις καταχωρήθηκαν μετά την 31.12.2018.

Δεν μας βρίσκει σύμφωνους η προβαλλόμενη εισήγηση. Ως λέχθηκε, μέσω της προαναφερθείσας μεταβατικής διάταξης,

ρυθμίστηκε το ζήτημα της κατανομής των εφέσεων κατά αποφάσεων διοικητικού δικαστηρίου. Μέσα από τις πρόνοιες του ίδιου του Νόμου δεν εντοπίζεται οποιαδήποτε άνιση μεταχείριση ή, γενικότερα, παραβίαση των δικαιωμάτων των προσώπων, οι εφέσεις των οποίων αφορούν στην περίοδο μέχρι και το τέλος του έτους 2018.

Αντιθέτως, επισκόπηση των προνοιών του Νόμου, που άπτονται της δικαιοδοσίας του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου, φανερώνει ουσιαστική εξομοίωση όλων των υποθέσεων δευτεροβάθμιας αναθεωρητικής δικαιοδοσίας που εκκρεμούν, είτε αυτές καταχωρίστηκαν πριν την 31.12.2018, είτε μεταγενέστερα.

Πιο αναλυτικά, σε σχέση με αυτές που καταχωρίστηκαν μετά την 31.12.2018 και τίθενται ενώπιον του καθιδρυθέντος Εφετείου παρέχεται, ως ήδη λέχθηκε, η δυνατότητα, εφόσον πληρούνται οι εκ του Νόμου προϋποθέσεις, είτε να εκδικάζονται απευθείας από το Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο κατόπιν παραπομπής τους από το Εφετείο, κατ' ακολουθίαν του **Άρθρου 9(2)(β)**, είτε, μετά από εκδίκασή τους από το Εφετείο, να αποφασίζονται σε τρίτο και τελευταίο βαθμό από το Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο, κατόπιν

αδείας και επί συγκεκριμένων νομικών θεμάτων που προκύπτουν, δυνάμει του **Άρθρου 9(2)(γ)**. Στη βάση του Νόμου και του **περί της Λειτουργίας του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου Διαδικαστικού Κανονισμού του 2023**, «*Το Δικαστήριο λειτουργεί εν Ολομεία, Μείζονα Σύνοψη ή σε Τμήματα, εκ τουλάχιστον τριών Δικαστών, αναλόγως των εκάστοτε αποφάσεων ή και ρυθμίσεων του Δικαστηρίου» (Κανονισμός 3(1))*.

Σε ό,τι δε αφορά τις υποθέσεις δευτεροβάθμιας αναθεωρητικής δικαιοδοσίας οι οποίες εκκρεμούν και καταχωρίστηκαν πριν την 31.12.2018, ως η παρούσα, εκδικάζονται απ' ευθείας από το Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο. Όπως στη δεύτερη επιφύλαξη της μεταβατικής διάταξης του **Άρθρου 23(3)(β)** προνοείται, οι εν λόγω υποθέσεις «... υπό την επιφύλαξη παντός Διαδικαστικού Κανονισμού εκδικάζονται από τρεις (3) τουλάχιστον Δικαστές». Τοιουτοτρόπως και κατά ταυτόσημο τρόπο με τα όσα αφορούν τις υποθέσεις που καταχωρήθηκαν μετά την 31.12.2018, παραμένει ανοικτό το περιθώριο εκδίκασής τους από διευρυμένη σύνθεση ή την Πλήρη Ολομέλεια του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου, αν και εφόσον, τούτο κριθεί επιβεβλημένο, είτε λόγω των νομικών θεμάτων

που αφορούν, είτε λόγω των γεγονότων και της ιδιαίτερης σημασίας που ενέχουν.

Συνεπώς, η απευθείας εκδίκαση της υπό κρίση περίπτωσης από το, ιεραρχικά ανώτερο, Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο, δεν επιδρά καθ' οιονδήποτε τρόπο στα δικαιώματα των διαδίκων, ούτε και τους θέτει σε δυσχερέστερη θέση ή υπό συνθήκες άνισης μεταχείρισης, έναντι διαδίκων, οι αναθεωρητικές εφέσεις των οποίων καταχωρίστηκαν μετά την 31.12.2018 και τέθηκαν προς εκδίκαση ενώπιον του Εφετείου, ως ο Νόμος προνοεί.

Στη βάση των πιο πάνω, οι ενώπιόν μας εισηγήσεις, υπό τύπο προδικαστικής ένστασης, απορρίπτονται, χωρίς καμιά διαταγή για έξοδα, δεδομένης της πρωτοτυπίας των ζητημάτων που ηγέρθηκαν.

Α.Ρ. ΛΙΑΤΣΟΣ, Π.

Τ.Θ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, Δ.

Τ. ΨΑΡΑ-ΜΙΛΤΙΑΔΟΥ, Δ.

Δ. ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ, Δ.

Ν. ΣΑΝΤΗΣ, Δ.

ΣΤ. ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΝΗ, Δ.

Τ. ΚΑΡΑΚΑΝΝΑ, Δ.

Η. ΓΕΩΡΓΙΟΥ, Δ.

Μ. ΚΑΛΛΙΓΕΡΟΥ, Δ.

ΣΦ.